

L'ESPRIT DU CHEMIN

111

Het plaatsje Saint-Jean-Pied-de-Port, in het zuidwesten van Frankrijk is voor veel pelgrims het begin van hun route naar Santiago. In 2003 openden Huberta Wiertsema en Arno Cuppen hier hun pelgrimsherberg L'Esprit du chemin.

Het is vroeg in de ochtend als ik de huisdeur van mijn familie in Parijs achter me dichttrek. Het is nog rustig in de stad. De vroege ochtendzon schijnt tussen de huizen door en strijkt met zacht licht over de straten. Het licht roept heimwee op naar de tijd dat ik hier woonde. Ik loop in de richting van

het metrostation Convention. Vandaar zal het vijf haltes zijn naar Montparnasse, het station waar mijn TGV vertrekt. Ik ga op weg naar het uiterste zuidwesten van Frankrijk, naar het plaatsje Saint-Jean-Pied-de-Port, waar twee Nederlanders een pelgrimsherberg zijn begonnen. Als ik de trappen van het metrostation afdaal, komt mij de stank tegemoet die een van de weinige constanten lijkt te zijn in een veranderende stad. De smerige lucht roept herinneringen op aan de eerste keren dat ik mijn weg zocht in de verwarrende catacomben van de ondergrondse. Parijs overweldigde me in het begin. Ik verbaasde me over de zombieachtige houding waarmee de bewoners zich in de metro lieten vervoeren, de emotioneloze blikken waarmee ze starden zonder te kijken, elke waarneming schuwden en bij het station van aankomst automatisch hun gang naar de deur maakten zonder dat ze daartoe zelf het initiatief namen. Zo leek het tenminste. Ik, als kersverse inwoner van deze stad, besloot het anders te doen. Als een spons zoog ik de stadsbeelden in mij op, stelde mij vragen bij de gangen van mijn stadsgenoten, wilde het liefst weten waar ze vandaan kwamen, waar ze naartoe gingen en wat hen dreef. Ik probeerde contact te leggen door onnatuurlijk vriendelijk naar hen te glimlachen, of een zachte kreet te slaan naar aanleiding van een krantenkop of een passage in een boek. *Tiens! Kijk nou!* Het had weinig effect. Afwijzing werd mijn deel, mensen keken schielijk weg bij mijn clowneske grimassen en desavoueerden mijn pogingen om deze stille en afstandelijke cultuur te doorbreken. Na drie weken maakte de stad me gek. Ik besloot de balans op te maken. Wilde ik hier kunnen overleven, dan zat er niets anders op dan me te spiegelen aan de stadsgenoten en op alle momenten dat ik mij, op straat of in de metro, in een massa bevond mij voor deze massa af te sluiten en mij, onafhankelijk en

zelfbewust, alleen op de wereld te wanen. Ik moest me losmaken van mijn indrukken. Ik leerde te staren naar het niets, ik leerde het lijf over te geven aan het ritme van de treinstellen en het zachtjes ontspannen te laten meedeinen zonder het te willen corrigeren en ik leerde uitlatingen van anderen te negeren, ook als het landgenoten betrof. Tot slot leerde ik, heel Frans, te lachen met een kleine minzame glimlach. Een metroreiziger die met een Rotterdams accent zijn vriend toeriep dat ze bij Lezhallus moesten uitstappen zag hem voor het eerst.

Zo maakte ik kennis met het gestroomlijnde stadse bestaan waarin de reiziger zich anoniem kon laten vervoeren. Ik wist nog niet dat ik in een ontwikkeling stapte waarmee ik later diepgaand zou kennismaken. De reiziger zou zich steeds meer laten vervoeren, de reis niet meer zelf plannen, maar deze als kant-en-klaarpakket kopen. Reisorganisaties zouden hem vouchers en tickets ter hand stellen, overgangsbewijzen tot opeenvolgende etappes in een af te leggen traject. De reiziger zou steeds meer consument dan reiziger worden en zich minder hoeven te binden aan het land van zijn bestemming. Nergens zou hij zich onderweg nog de vraag hoeven stellen waarom hij reisde en waar zijn bestemming lag. Hij zou als reiziger steeds meer waarnemer van het vreemde worden. Nog later zouden navigatiesystemen hem door land en landschap loodsen en hem in staat stellen te reizen zonder zich op het land te oriënteren. Hij zou zich autonoom en onafhankelijk gaan gedragen. En dit alles, dit voorgeprogrammeerde reizen, zou onderdeel zijn van een leven waarin steeds meer op voorhand door anderen zou worden bepaald. Tot en met de laatste reis toe zou deze ontwikkeling zich uitstrekken. Uitvaartondernemingen zouden ons de begrafenis

uit handen nemen, rituelen bedenken, waardigheid aan efficiëntie koppelen en de gang naar het graf stroomlijnen. Gekochte rituelen zouden de plaats innemen van onze soms gebrekkig uitgevoerde handelingen, waarbij we iets van onze liefde voor een dierbare konden uitdrukken. Het zou gaan zoals bij een Duitse vriendin die in de DDR-tijd bij gebrek aan geld en goederen haar verjaardagscadeaus voor familie en vrienden zelf maakte – en in elk cadeau daarmee iets van zichzelf gaf – om na de eenwording van Duitsland haar geschenken in winkels te kopen. Zowel gever als ontvanger verdween in dit nieuwe geven en kon worden vervangen door elke willekeurige ander. We zouden in onze anonimiteit inwisselbaar worden.

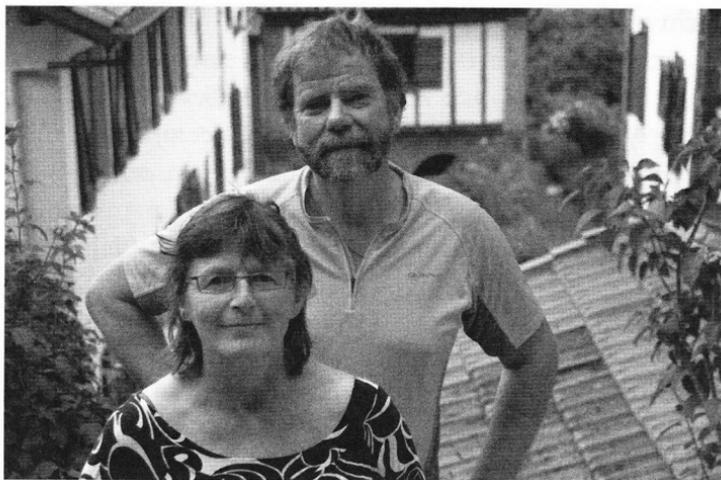
Om kwart voor acht vertrekt mijn trein van het Gare Montparnasse in de richting van Bordeaux. De trein zit afgeladen vol, stopt na anderhalf uur bij het wetenschapspark Futuroscope en loost de meeste reizigers. In Bordeaux heb ik een uur overstaptijd voor de trein naar Bayonne. Het is warm en het stationsplein weerkaatst een ongenadig zonlicht. Ik zoek een terras in de schaduw, bestel een *café au lait* en constateer dat ook in Frankrijk de tijden veranderen. De grote kom met een bodem koffie en veel melk is vervangen door een onpersoonlijk en keurig kopje koffie uit de machine. Ik sleep mijn bagage terug naar het perron, waar een treinstel uit de jaren zestig is binnengereden. Ik neem plaats op merkwaardig rechte banken met uitgezakte leren kussens. De trein vertrekt en al snel rijden we door de schier oneindige bossen van Les Landes, ooit een moeragebied dat door Napoleon III in cultuur werd gebracht en nu het grootste aaneengesloten woud van Europa. In Bayonne wacht een boemeltrein die me zuidwaarts het binnenland in voert. Lange tijd rijden we

langs een rivier met snelstromend water, waarbij bruggen ons herhaaldelijk van oever doen wisselen. Dan rijdt de trein het dal uit en komen we op vlakker terrein. De toppen van de Pyreneeën worden zichtbaar en we naderen Saint-Jean-Pied-de-Port, het eindpunt. Ik loop het station uit, vind een plattegrond van het stadje, dwaal wat door het centrum en kruis dan een smalle straat, met aan weerszijden winkels, die vrij steil omhoog loopt. Ik sla linksaf en vind al snel aan mijn rechterhand een pand waar rugzakken en een jacobsschelp pelgrims wijzen op de herberg *L'Esprit du chemin*. De deur staat open, ik loop naar binnen en er komt een man op me af. 'Jij bent Ferdinand,' zegt hij, 'welkom.' Hij weet mijn naam.

De herberg *l'Esprit du chemin* ontvangt elke dag maximaal acht-tien gasten, die komen voor een maaltijd en een overnachting. Het huis is prachtig verbouwd, heeft een aantal kleine slaapzalen, een grote keuken en buiten een intieme binnenplaats, die sfeervol is ingericht met een kleine waterpartij. Vanaf de eerste verdieping is er toegang tot een smalle tuin die tegen de heuvel oploopt tot aan de citadel van de stad. In de tuin staat een kleine aandachtsruimte, waar pelgrims zich even kunnen terugtrekken en een kaars kunnen aansteken. Tegen zevenen komen alle gasten naar de binnenplaats, waar aan een lange tafel voor iedereen gedekt is. Jacques, de man die mij bij de deur heeft opgevangen, heet iedereen in verschillende talen welkom. We krijgen een drankje aangeboden en er wordt ons gevraagd ons beurtelings voor te stellen. We vormen een informele kring. Sommige pelgrims blijken al weken of maanden onderweg, voor anderen is Saint-Jean-Pied-de-Port het beginpunt van de pelgrimstocht. Een Japanner heeft de herberg op het internet gevonden en is vanmiddag even over de grens in Spanje geland. Een Franse

vrouw vertelt dat ze de volgende dag weliswaar begint met haar pelgrimstocht, maar voor de eerste etappe naar Roncesvalles een taxi heeft besteld. De start over de bergen lijkt haar fysiek en psychisch te zwaar. Tijdens het eten vertelt Juan, een jongen van achter in de twintig, dat hij morgen zal vertrekken met drie vragen in zijn hoofd. Hij is er zeker van dat de tocht hem de antwoorden zal aanreiken. Ik vraag me in stilte af of hij misschien niet te veel van de tocht verwacht, maar zeg hem dat niet. Ik vertel hun dat ik geen pelgrim ben, maar een voorbijganger die een boek wil schrijven.

Het was 1999 toen Arno Cuppen vanuit Nederland naar Santiago de Compostela vertrok. Moe geworden van een overheidsbaan met veel overwerk had hij ineens acht maanden om zich te bezinnen op zijn toekomst. Van het pelgrimspad had hij weleens gehoord, maar pelgrim wilde hij zichzelf niet noemen. De eerste weken was het afzien. Het lege landschap van Noord-Frankrijk met op elk dorpsplein een monument van een soldaat op wacht, een herinnering aan de duizenden die hier vielen voor grond waar nu niemand meer wil wonen – het was allemaal van een bizarre leegte. Tot aan Le Puy-en-Velay kwam hij maar zes pelgrims tegen. De eerste dagen van zijn vertrek rekende hij hoe ver het was en hoe lang hij erover zou gaan doen. Het was de enige manier om grip te krijgen op de tocht en een brug te slaan naar een plek die ergens onvoorstelbaar ver achter de horizon lag. Na een paar weken lukte het hem om steeds meer van de planning af te zien en de tocht maar gewoon te laten gebeuren. Hij zette zijn organisatietalent aan de kant en besloot zich geen zorgen meer te maken over waar hij zou gaan slapen. Het was de beperking, de geringe hoeveelheid bagage en de kleine actieradius die een wandelaar zichzelf nu eenmaal oplegt die hem dwon-

gen om zich over te geven aan wat er op zijn pad kwam. Hij ontdekte dat er elke avond een plek was om te slapen. Vaak anders dan hij zich in de morgen had gedacht.

Aangekomen in de kathedraal van Vezelay trof hij broeders en zusters tijdens het koorgebed. Het opende voor hem een andere dimensie van de weg. In de oudheid van de kathedraal, in de stenen muren die al door duizenden voor hem waren aangeraakt werd hem duidelijk dat hij in een diep spoor van de geschiedenis liep. Honderden jaren werd er al op deze plek gebeden en al honderden jaren voegden mensen hun verhalen toe aan dit pad.

Huberta Wiertsema begreep aanvankelijk weinig van de beweegredenen van haar man Arno. Dat veranderde toen ze vanaf Le Puy-en-Velay twee weken meeliep en, deels geblesseerd, noodgedwongen met een transportdienst langs de route werd vervoerd en lange momenten van wachten onderging. De ervaring van de grootsheid van de natuur en de ontmoetingen onderweg deden haar besluiten ook zelf de

tocht naar Santiago te gaan maken.

In 2002 nam Huberta het initiatief om samen de Via de la Plata, de pelgrimsroute vanaf het Spaanse Sevilla naar Santiago, te gaan lopen. Arno merkte dat hij met zijn werk niets beters meer aan de samenleving kon toevoegen, een besef dat hem de motivatie voor zijn baan ontnam. Hij nam ontslag. De tocht vanaf Sevilla zou hun misschien duidelijkheid geven over wat hij werkelijk met zijn leven wilde. Dat gebeurde. Al snel kwamen de ideeën. Over het oprichten van een centrum waarin de geschiedenis en de cultuur van de weg centraal zouden staan. Over een huis waarin de spirituele dimensie van de route een plek zou kunnen krijgen. Een plan werd geboren. Na terugkomst volgde er snel actie. In Saint-Jean-Pied-de-Port werd een huis gekocht, dat in verschillende etappes werd verbouwd. In het begin zagen ze zichzelf als spelende kinderen, die vorm gaven aan hun droom. In juli 2003 werden de eerste gasten ontvangen in *l'Esprit du chemin*. De droom was werkelijkheid geworden.

De volgende dag kan er vanaf zeven uur worden ontbeten. Er is een grote bedrijvigheid, het huis leeft, rugzakken worden gepakt en naar beneden gesjouwd, adressen uitgewisseld, kaarten die nog verzonden moeten worden, worden geschreven. Het gebeurt allemaal onder begeleiding van prachtige klassieke muziek die het hele huis vult. Sommige pelgrims willen zo vroeg mogelijk weg. Anderen wachten op bagagevervoer of taxi. Er is gelatenheid en haast. Na negenen is het huis leeg. Ik drink koffie met Arno, Huberta en Jacques en Ria. De rust voor het moment is schijn. De bedden moeten worden afgehaald, er moet worden schoongemaakt en het eten voor vanavond ingekocht en voorbereid. De herberg is een continubedrijf dat zeven dagen per week open is en alle

dagen aandacht vraagt voor de mensen die er komen. Twee extra mensen, *hospitaleros*, staan hen elke veertien dagen bij in het verlenen van gastvrijheid. Jacques en Ria zijn dit jaar voor de tweede keer in Saint-Jean. Ze hebben de pelgrimsweg niet gelopen, maar beschouwen hun leven zelf als pelgrimeren. Vanaf het begin van hun huwelijk is hun huis een doorgangshuis geweest voor jongeren – buitenlandse studenten, die voor langere tijd hun intrek namen in hun woning.

In de afwisseling van rust en hectiek in de herberg weerspiegelt zich de gang van de pelgrim, die zich overdag weet overgeleverd aan de stilte van het pad, maar in de avonduren zich dikwijls terugvindt in de massaliteit van de *dormitorios*, de grote slaapverblijven, die vooral te vinden zijn op het Spaanse deel van het traject. Het is een massaliteit die een pelgrim tot zwijgen kan brengen, zoals de metro mij tot zwijgen bracht in de stad. Doel van de herberg is achter alle fysieke inspanningen en prestaties van de tocht juist het gesprek over de innerlijke weg, dat wat er in een mens omgaat aan verandering, hoop en angst, ruimte te geven. Dat gesprek laat zich niet zomaar organiseren. Het pelgrimeren, het tijdelijk afzien van een vaste woon- of verblijfplaats, de moedwillige overgave aan het moment – het maakt iedere pelgrim kwetsbaar. Het is juist in die kwetsbaarheid dat de vraag naar de motieven van de tocht zich niet zomaar laat stellen. De herberg wil daarom in eerste instantie voorwaarden scheppen. Doordat de herberg de hele dag open is, wordt voorkomen dat pelgrims moeten wachten voor een gesloten deur. Het interieur is dusdanig dat men zich snel thuis zal voelen. Het samen drinken van een aperitief en het voorstelrondje voor de maaltijd kunnen de opmaat vormen voor een gesprek, maar verder wordt er aan de gast niets gevraagd. Voor de her-

bergiers betekenen al deze ontmoetingen, het zich dagelijks instellen op achttien nieuwe gasten, een grote investering in gastvrijheid. Het zijn korte en vluchtige momenten waarin soms hele levensverhalen worden verteld, of ervaringen worden meegedeeld die mensen op deze plek voor het beklimmen van de Pyreneeën achter zich willen laten. Ik merk zelf hoe belangrijk de begroeting bij de deur voor mij is geweest. Doordat mijn naam genoemd werd, had ik het gevoel al gekend te zijn voordat er kennis werd gemaakt. Jacques vertelt dat je niet uren met een gast hoeft op te trekken voordat het tot een wezenlijk gesprek komt. Arno vertelt dat een Engelsman, terwijl hij de badkamer aan het schoonmaken was, in tien minuten tijd in vogelvlucht zijn levensverhaal vertelde. Het is juist in het besef van de tijdelijkheid van de ontmoeting en in de wetenschap dat je elkaar wellicht nooit weer terugziet, dat er ruimte ontstaat voor het delen van het levensverhaal. In die zin blijven ook al deze ontmoetingen min of meer anoniem en worden er niet per se vriendschappen voor het leven gesmeed. Misschien trekken ze niet meer dan een tijdelijk spoor in het leven van de reizigers, zoals vliegtuigen condensstrepen trekken in de lucht. Maar uit de verhalen en ervaringen van de duizenden reizigers die de herberg in de loop van de jaren hebben aangedaan, blijkt hoe belangrijk voor velen deze tijdelijke gemeenschap aan de voet van de Pyreneeën is geworden op hun tocht naar Santiago.

Na de koffie werp ik een blik in het centrum van het stadje. Tegenover de herberg ligt het informatiecentrum van de camino. Vrijwilligers helpen daar de pelgrims aan informatie over de route en overnachtingsadressen, er worden statistieken bijgehouden van het aantal pelgrims en mensen komen er voor een stempel in hun *credential*, het bewijs dat hun toe-

gang geeft tot de Spaanse slaapverblijven. Ik daal de weg af, kom bij de poort van het stadje en stuit op de katholieke kerk. De kerk is wel open, maar de pelgrimszegen wordt er niet gegeven. Het is merkwaardig dat de kerk hier zo weinig inspeelt op deze stroom van duizenden voorbijgangers. Misschien is er binnen het kerkelijk instituut te weinig ruimte voor een onvoorwaardelijke ontvangst van mensen die niet meer willen dan een kaars branden of maar voor één keer in hun leven zullen vragen om een zegen. De kerk vraagt als instituut nog te veel om een engagement voor het leven, terwijl velen zich maar voor een korte tijd willen binden of niet meer willen meemaken dan een moment. Ik ben hier ook voor het moment. Ik steek een kaars aan, loop de kerk uit en kom bij de beek die door het stadje stroomt. Ik mijmer wat over stroom en bedding. Het water vindt zijn loop in de laagst gelegen delen van het land op de plekken met de minste weerstand. Het vormt een beek, dan een rivier en vindt uiteindelijk de zee, niet uit eigen wil maar omwille van de

zwaartekracht. Het eerste water baant zich een weg en het latere water zal zich het eerste water niet herinneren. Het volgt de bedding en verlegt in de tijd hooguit iets van de loop, omdat het blijft zoeken naar de makkelijkste weg. Het heeft geen weet van een geschiedenis.

De pelgrimsweg naar Santiago kent een andere dan een natuurlijke oorsprong. Toch lijkt de weg inmiddels op een rivier, waarin zonder veel vragen het spoor kan worden gevolgd dat ingesleten in het landschap is achtergelaten door honderdduizenden voorlopers. In die zin ontkomt ook het pelgrimeren niet aan het moderne bestaan, waarin we het leven weerstandsloos stroomlijnen en we de voortgang in techniek als een natuurlijke en onontkoombare ontwikkeling zijn gaan zien. Het nieuwe komt logisch voort uit het oude. Het zijn processen waarin de mens zich razendsnel aanpast aan wat hij zelf voortbrengt.

De techniek heeft ook haar invloed op de pelgrimsroute nu deze wordt voorzien van webcams en internetverbindingen die de communicatie met de wereld in stand houden. Nog maar weinig wandelaars pelgrimeren zonder mobiele telefoon. Paradoxaal genoeg is het juist de vanzelfsprekendheid van dit moderne bestaan en het gevoel willoos geworpen te zijn in een leven van werken, carrière en pensioen, dat veel mensen doet besluiten om de tocht te ondernemen. Maar het gaan van het pad betekent niet dat men automatisch op het spoor komt van het tegenwicht dat men zoekt. De geest van de weg geeft zich misschien wel steeds moeilijker prijs.

Als ik terugloop naar de herberg valt me op hoezeer het stadje ingericht is op het pelgrimeren. Het succes van de herberg heeft inmiddels ook de buren doen besluiten een herberg te openen. Het komt erop aan om naast de ideële

motieven ook zakelijk de herberg draaiende te houden en zich als *l'Esprit du chemin* te blijven onderscheiden, ook al werken ze als vrijwilligers zonder enig winstoogmerk. Vanaf de opening zijn er mensen geweest die zich tot het initiatief van de herberg voelden aangetrokken. Pelgrims kwamen met adviezen, een huishoudkundige ordende het huishouden, een ander controleerde de bouwkundige staat van de kelder die ze wilden kopen en raadde hun af tot aankoop over te gaan, een Italiaan bood aan een vertaling van de website te maken en een Spanjaard kwam ongevraagd met een Jacobsschelp voor de gevel. 'Toevallig' noemen Arno en Huberta deze ontmoetingen, in de zin dat het hun ongevraagd toevalt. Als ik vlak voor het eten blader in een aantal spirituele boekjes die ik vind op de tafel van de hal, dringt het tot mij door dat het eigenlijk merkwaardig is dat de geest een huis nodig heeft. De geest laat zich niet beperken door muren van steen, dynamiek vraagt om alles behalve grenzen. Toch zijn veiligheid en vertrouwdeheid wellicht voorwaarden om de vraag naar de innerlijke weg en de onderliggende motieven van het pelgrimeren te durven stellen. Het is in de vorming van deze tijdelijke gemeenschap van een luttel aantal uren dat de herberg zich onderscheidt van andere. Hij kent niet de anonieme sfeer van het hotel.

Tegen zevenen staat een nieuwe groep mensen op de binnenplaats. We maken opnieuw een voorstelrondje en drinken een glas. Ik neem plaats naast een Franse vrouw die ik even moeilijk heb zien kijken, omdat ze niet direct in haar eigen taal werd aangesproken bij de begroeting. We wisselen verhalen en plannen uit en genieten van het eten. Arno vertelt dat er al zestien duizend gasten dit huis hebben aangedaan. Ik probeer me voor te stellen wat het betekent om ieder jaar zes maanden lang elke dag je huis open te stellen voor

zo veel mensen. En dan wordt me iets duidelijk wat ik nog niet eerder onder ogen heb gezien. Binnen deze muren, die het resultaat zijn van een lange weg van bezinnen en loslaten, is er ruimte voor de gift. De geest van de weg wordt zichtbaar in de dynamiek van het geven, in de manier waarop de pelgrims door de herbergiers worden ontvangen, er naar hen wordt geluisterd en voor hen wordt gekookt. De muren zijn de voorwaarde voor deze onvoorwaardelijke gift. Ik denk terug aan mijn vriendin uit de voormalige DDR, met haar zelfgemaakte cadeaus. Iets van een dergelijk cadeau zit er in dit huis. En het kan geen toeval zijn dat mensen die hier langskomen de ruimte voelen om op hun beurt iets van zichzelf te geven.

Als ik de volgende dag vertrek, krijg ik een Esprit-kaart mee. Het zijn kaarten met teksten en vragen voor onderweg. Een gedicht van Antonio Machado:

Wandelaar, jouw voetstappen
zijn de weg, niets meer;
Wandelaar, er is geen weg,
de weg maak je al lopende.

Al lopende maak je de weg,
en als je omkijkt,
zie je het spoor,
dat je nooit meer zult bewandelen.

Wandelaar, er is geen weg,
alleen de rimpelingen
van de zee.

Informatie voor de bezoeker

Voor wie?

De herberg *l'Esprit du chemin* is ieder jaar vanaf april tot eind september geopend en richt zich op de wandelaars/pelgrims die de route naar Santiago lopen. Men kan maximaal twee nachten blijven; in geval van blessures en ziektes zijn daarop uitzonderingen mogelijk. De gezamenlijke maaltijd is het verbindende element van het verblijf; gasten die aangeven daarvan gebruik te willen maken, krijgen voorrang op hen die dat niet willen. In een open en zeer internationale sfeer streeft men ernaar een gemeenschap-voor-het-moment te vormen. Voor mensen die hier de route naar Santiago aanvangen, is de herberg een uitstekend vertrekpunt. Men slaapt in kleine slaapzaaltjes op ruime bedden.

Prijsindicatie

Een overnachting kost 8 euro, het pelgrimsdiner 9 euro (incl. wijn). Ontbijt 3 euro, lunchpakket 3 euro.

Hoe er te komen?

Het station van Saint-Jean-Pied-de-Port ligt tegen het centrum aan. Vanuit Nederland reist men met de trein naar Parijs, daar moet men overstappen op de trein naar Bordeaux, die van het Gare Montparnasse vertrekt. In Bordeaux kan men overstappen op een trein naar Bayonne. In Bayonne vertrekt er drie tot vier keer per dag een trein in de richting van Saint-Jean-Pied-de-Port.

Adres en contactgegevens

L'Esprit du chemin, Rue de la Citadelle, 64220 Saint-Jean-Pied-de-Port, Frankrijk. Telefoon vanuit Nederland: 0033 559372468.

De website www.espritduchemin.org is zeer compleet, meertalig en biedt veel informatie over achtergronden van de herberg en reismogelijkheden ernaartoe. E-mail: info@espritduchemin.org